

Michael Pröbsting

USA-imperialismen går mot slutet

Wall Street Journal intervjuar desillusionerade diplomaten Richard Haass

Ur *Links International Journal of Socialist Renewal*, 23 januari 2024

The Wall Street Journal (WSJ) – ett huvudorgan för den härskande klassen i USA – publicerade nyligen en ytterst intressant intervju med den utrikespolitiske gurun Richard Haass, en högt uppsatt tjänsteman i Pentagon under Jimmy Carters tid som president, i Vita huset under George H W Bush och i utrikesdepartementet under presidenterna Ronald Reagan och George W Bush. Haass var också i två decennier och fram till sin pensionering sommaren 2023 chef för *Council on Foreign Relations*, en halvofficiell tankesmedja inom USA:s utrikesdepartement.¹

I intervjun ger Haass uttryck för en desillusionerad syn på den imperialistiska världsordningen i allmänhet och USA:s roll som global hegemon i synnerhet. Då han inte är marxist utan en långvarig representant för den mäktigaste imperialistiska staten kan han varken erbjuda något alternativ eller någon förklaring till USA:s nedgång. Ändå är intervjun av ytterst stort intresse då den från insider-position bekräftar den marxistiska tesen om att USA:s hegemoni går mot sitt slut.²

Inledningsvis tar *WSJ* med Haass upp hans bok *A World in Disarray*, publicerad 2017: ”Om världen befann sig i oreda då, hur ser det ut nu?” Ex-diplomaten svarar: ”Oreda på styltor. När boken gavs ut blev jag kritiserad för att vara för negativ. I backspegeln var jag inte tillräckligt negativ.” Sedan fortsätter intervjun:

WSJ: En kamp diktatorer-mot-demokrati pågår., en tillbakagång för USA:s inflytande globalt, Kinas uppgång. Vilken av de faktorerna bidrar till oredan?

HAASS: Samtliga: Kinas uppgång, som inte är ute efter status quo, utgör en förändring av jämvikten; ett oerhört missnöjt Ryssland i stånd att göra något åt det, som framgår i Ukraina och på andra håll, en förändring av maktförhållandena runt om i världen. Oredan inhemskt i detta land [USA] har verkligen bidragit. Vi är mindre kapabla, mindre villiga att agera kraftfullt internationellt. Klyftan mellan globala utmaningar och globala svar på det – det finns inget internationellt samfund.

Den tidigare diplomaten anger (korrekt) den svaga inhemska industrisektorn som en av orsakerna till USA:s tillbakagång: ”Vår relativa position internationellt har försvagats och som återigen beror på uppgången för andra. Vi har ett verkligt problem med tillverkningen på försvarssidan.”

Föga förvånande ser han inte orsakerna till varför stora delar av den inhemska industrin (och inte bara den militärt-industriella sektorn) slagits sönder och flyttat till Kina eller andra länder i det Globala syd. Det beror på minskande profitkvoter för USA-företag och avsaknaden av någon betydande statskapitalistiska reglering – en konsekvens av decennier av den nyliberalism som förespråkats av alla de administrationer som Haass lojalt tjänat de senaste decennierna.

¹ Gerald Seib, [A World in Disarray? A Longtime Diplomat Says It's Worse Than That. Richard Haas offers his perspective on the wars in Ukraine and Israel, and China's outlook](#), *The Wall Street Journal*, 15 december 2023.

² Michael Pröbsting, [Anti-Imperialism in the Age of Great Power Rivalry. The Factors Behind the Accelerating Rivalry between the US, China, Russia, EU and Japan. A Critique of the Left's Analysis and an Outline of the Marxist Perspective](#), RCIT Books, Wien 2019.

Den ryska regimen under Vladimir Putin – som förenar oligarkernas dominans inom ekonomin med en stark statskapitalistiska sektor (fast inte så stark som i Kina) – har däremot de senaste 1-2 åren avsevärt stärkt sin militärt-industriella sektor. Det nyliberala Förenta Staterna har inte klarat av att uppnå samma framgång, i varje fall inte hittills.³

Få Ukraina att kapitulera

I intervjun upprepar Haass också sin uppfattning att Ukraina måste gå med på att bli av med en femtedel av sitt territorium och sluta fred med Putin.

Hur önskvärt det än må vara att Ukraina återtar hela sitt territorium kommer så inte att ske. Delvis för att Ryssland kan producera så oerhört mycket mer. I ett nafs skulle dessutom Nordkorea, Iran och Kina kunna komma till undsättning. Ukraina måste ta sig bort från sin nuvarande strategi. Vi får inte definiera framgång som att Ukraina militärt befriar allt territorium, utan som att Ukraina förblir en permanent enhet. Att få dem att göra sig av med den offensiva strategi, som enligt min uppfattning inte kan lyckas, till en defensiv strategi som kan göra det. Min gissning är att det kommer att behövas ett mycket annorlunda Ryssland för att det ska vara villigt att ge något i utbyte mot att inte längre vara en politisk och ekonomisk paria.

Detta är inte bara vad en utrikespolitisk kommentator tycker utan *de facto* Biden-administrationens officiella hållning. Haass själv leder det USA-team som sedan våren 2023 bedriver hemliga förhandlingar med Moskva om att få slut på kriget i Ukraina⁴

Haass' tal om att Ukraina "måste invänta ett mycket annorlunda Ryssland" är särskilt cyniskt då han i samma intervju, bara några meningar efteråt, säger att "[Putin] kan komma att efterträdas av någon ännu värre". Med andra ord anser den tidigare diplomaten att Ukraina bör gå med på att förlora sina regioner i öster och söder (där landets industriella bas finns) under ett eller två decennier.

USA och Västeuropa är inte intresserade av det ukrainska folkets legitima nationella rättigheter. I stället försöker de utnyttja Ukrainas nationella försvarskrig till att flytta fram sina egna imperialistiska intressen på bekostnad av den ryska rivalen. Att Volodymyr Zelenskij underordnar sig västlig imperialism kan därmed bara leda till en katastrof för Ukrainas folk och göra landet beroende av det utrikespolitiska manövrerandet i Washington.

Socialister har ända från första början intagit en internationalistisk och antiimperialistisk hållning till kriget i Ukraina, stött Ukrainas nationella försvarskrig mot Putins invasion och manat arbetarrörelsen till internationell solidaritet. Samtidigt har socialister framhållit Ukrainas dubbla karaktär. Socialister fördömer oreserverat Putins reaktionära invasion och stöder Ukrainas nationella försvarskrig mot rysk imperialism. Samtidigt inser vi att detta krig också innehåller en allt större rivalitet mellan Nato och Ryssland; i den konflikten stöder inte socialister något av de båda imperialistiska lägren.⁵

Israel kan inte krossa Hamas

En annan intressant del av intervjun med Haass är hans pessimistiska syn på stabiliteten i Mellanöstern. I början av kriget påstod Biden helt absurt att "Hamas är värre än Isis" och tillkännagav Washingtons obegränsade stöd för Israels folkmordskrig på palestinierna i Gaza. Haas däremot ser inte optimistiskt på Israels möjligheter att uppnå målet att besegra motståndet i Palestina.

³ Michael Pröbsting, [Rysk imperialism och dess monopol](#) ur *New Politics*, Vol. XVIII, n° 4

⁴ Michael Pröbsting, [U.S. Prepares for Sell-Out of Ukraine](#). On a Revealing Article by Richard Haas and Charles Kupchan in *Foreign Affairs*, 22 november 2023

⁵ Michael Pröbsting, [Är USA:s bistånd till Ukraina verkligen utan motstycke?](#) Nya uppgifter tar död på myten att stödet till Ukraina "saknar motstycke", 4 april 2023; Michael Pröbsting, [The gigantic destruction of Ukrainian society](#), 15 december 2022

WSJ: Den israeliska regeringens uttalade mål är att krossa Hamas. Kommer det att gå?

HAASS: Nej. Hamas kan allvarligt försvagas eller reduceras. Men Hamas är lika mycket ett nätverk, en rörelse. Man kommer alltid att ha att göra med verkligt eller potentiellt väpnat motstånd.

Haass medger också att det inte finns några seriösa utsikter till stabilisering av Mellanöstern.

WSJ: Så hur ser framtiden ut i denna konflikt? Hur kan den komma att utvecklas?

HAASS: Jag tror inte det finns någon ände i sikte, då Israel gått in utan någon sådan plan. Det handlar om två stora frågor. De kan reducera Hamas, och kommer att göra det. Under tiden orsakar de en förfärlig massa döda och skadade civila, vilket är ett ämne för ett särskilt samla. Men för att något slut ska gå att skönja behövs någon som upprätthåller makten och garanterar säkerheten. Jag ser inte någondera tillgänglig. Det är Israel som måste stå för det ...

WSJ: Men du har ju arbetat i en USA-administration som i decennier sagt: ”Nej, svaret är en tvåstats lösning.” Är tvåstatslösningen mer levande eller död än den 6 oktober?

HAASS: Den är mer död. Den befinner sig under livsuppehållande behandling. Och skälet är att hur dåliga relationerna mellan Israel och Palestina än var den 6 oktober är de mycket sämre nu.

Åter har Haass inte något perspektiv, och kan inte ha det, eftersom hans mål är att återupprätta USA:s och Israels hegemoni i regionen. I själva verket är ingen fred möjlig så länge som den koloniala bosättningsstaten Israel existerar i och med att man genom sin själva karaktär förnekar det palestinska folket rätten till nationellt självbestämmande. Enda lösningen är att på revolutionär väg krossa den sionistiska staten och ersätta den med en enda palestinsk stat från floden till havet, vilket skulle innebära alla palestiniernas rätt att återvända.⁶

En sådan stat skulle vara demokratisk och sekulär, dvs behandla alla medborgare som jämlika oavsett religiös eller etnisk bakgrund. Judarna skulle ha fulla religiösa och kulturella rättigheter. En sådan stat måste vara en arbetarnas och fattigböndernas republik som del av en socialistisk federation för hela regionen. Endast en stat som exproprierar monopolerna och miljardärerna kan garantera att palestinierna får tillbaka sin mark och sina hem. Enbart en socialistisk ekonomi kan utveckla en plan för att återuppbygga Gaza och Västbanken och fördela rikedomarna lika mellan alla medborgare.

Då Israels armé försöker tillintetgöra palestiniernas motstånd och driva bort befolkningen från Gaza måste alla sanna socialister villkorslöst stödja den militära kamp Hamas leder mot den sionistiska invasionen utan att för den skulle ge något politiskt stöd till deras småborgerliga nationalistiskt-islamistiska program.⁷

Imperialistisk världsordning utan ordning och hegemon

Intervjun utgör en allmän bekräftelse på marxismens tes om att USA-imperialismens hegemoniska roll är förbi. Visserligen är USA fortfarande en av de båda stormakterna – med Kina som den andra – och kan påverka världspolitiken mer än de flesta andra stater. Men till skillnad från tidigare i den historiska perioden efter 1945 *dominerar* man inte längre den kapitalistiska världsordningen.⁸

⁶ Om detta, se två böcker av kamrat Yossi Schwartz, judisk anti-sionist som bott sex decennier i det ockuperade Palestina och skrivit omfattande om den sionistiska staten och marxismens program, [The Zionist Wars. History of the Zionist Movement and Imperialist Wars](#), 1 februari 2021; [Palestine and Zionism. History of Oppression of the Palestinian People. A Critical Account of the Myths of Zionism](#), RCIT Books, Wien 2019.

⁷ Michael Pröbsting, [A huge shift in public opinion: Israel's War on Gaza and the Arab World](#), 20 december 2023

⁸ Michael Pröbsting, [Imperialism, Great Power rivalry and revolutionary strategy in the twenty-first century](#), 1 september 2023; Michael Pröbsting, ["Imperie-ism" vs en marxistisk analys av imperialismen](#). Fortsatt debatt med argentinske ekonomen Claudio Katz om stormaktsimperialism och kriget i Ukraina, 3 mars 2023; [Russia:](#)

Ingen annan hegemon håller på att ta över efter USA – i varje fall inte inom överskådlig framtid. I själva verket finns ingen stormakt som kan dominera andra imperialistiska stater (i motsatt till 1945 då USA var i stånd att införa sitt orubbliga ledarskap över det kapitalistiska lägret).⁹

I stället befinner vi oss i en historisk period då flera imperialistiska stormakter – USA, Kina, Ryssland, Västeuropa och Japan – tävlar om hegemonin. Konsekvensen är ökad global instabilitet, krig och ekonomiska kriser. De pågående krigen i Ukraina och Gaza, plus olika andra brännpunkter (Taiwan och Sydkinesiska havet, Koreahalvön, Venezuela-Guyana, osv) är tecken på den tendensen.

Statlig propaganda i Kina och Ryssland, plus många inom vänstern – i synnerhet olika former av stalinister och socialdemokrater – talar om en ”multi-polär världsordning”. De hävdar att om USA ersätts som ensam hegemon av flera stormakter skulle det leda till en fredlig världsordning.

Rent nonsens. Existensen av flera kapitalistiska stormakter, där ingen är stark nog att dominera de övriga, kan bara leda till ökad rivalitet, militarism och krig. Första halvan av 1900-talet visade det med all önskvärd tydlighet.¹⁰

Objektivt är begreppet ”multi-polär världsordning” ett propagandaverktyg för östlig imperialism genom att lovprisa Kinas och Rysslands utveckling till stormakter. Socialister får inte hålla på och välja mellan en världsordning dominerad av *en* imperialistisk rövare och en som domineras av *flera* imperialistiska rövare. Att vi var emot den ”uni-polära” imperialistiska världsordningen berodde inte på att den var ”uni-polär”, utan för att den var *imperialistisk*. Vi väljer inte mellan en ”uni-polär” och en ”multi-polär” imperialistisk ordning – vi är emot båda lika mycket eftersom alla imperialister ”är värre”.

För socialister är alternativet till den ”uni-polära” imperialistiska världsordningen inte ”*multi-polaritet*” utan internationell klasskamp mot alla stormakter och för att ersätta alla former av imperialistiska system med internationell socialism. Fred, välstånd och stabilitet kan bara uppnås i en värld utan rövare, dvs en värld utan kapitalism.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Ryssland:

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#) (juni 2022)

Ilja Matvejev: [Putins krig mot Ukraina handlar inte om säkerhet utan imperialistiska intressen](#) (augusti 2022)

Chris Slee: [Ryssland, Nato och inom-imperialistisk rivalitet](#) (oktober 2023)

Kina:

Pierre Rousset: [KINA – en ny imperialism uppstår](#) (2021)

Au Loong-Yu: [Att vara mot USA:s militarisering av Asien-Stilla havet får inte innebära tystnad om Kinas växande imperialism](#) (2024)

[An Imperialist Power or a "Non-Hegemonic Empire in Gestation"?](#) A reply to the Argentinean economist Claudio Katz”, *New Politics*, 11 augusti 2022.

⁹ Michael Pröbsting, ["Can China Replace the U.S. as Hegemon? – A Misleading Question! On the discussion about the perspectives of the Great Power rivalry"](#), 28 april 2023.

¹⁰ Michael Pröbsting, ["Multi-Polar World Order" = Multi Imperialism](#). A Marxist Critique of a concept advocated by Putin, Xi, Stalinism and the 'Progressive International' (Lula, Sanders, Varoufakis), 24 februari 2023; Michael Pröbsting, [Brics+: An imperialist-led alliance](#), 30 augusti 2023, <https://links.org.au/brics-imperialist-led-alliance>.